

NA ČERNOU HORU

A

Černá Hora koncem věku.

Napsal

Josef Moleček.

V PRAZE 1899.

Tiskem V. Neuberta na Smíchově. — Vlastní nakladatelství.

81/IX-347

CP-41.20181.

CP-41.20181.

361

R. 1897 vykonal jsem novou cestu po Balkáně. Úmyslem mým bylo ohlédnouti ty jihoslovanské země, které tvoří basi rakousko-uherské politiky balkánské, a nejbližší její objekty, tedy: Chorvatsko, Dalmacii, Hercegovinu, Černou Horu a Srbsko. Politika tato voděna je všemi prostředky, kterými vládne monarchie, ku které přináleží i náš národ český. Nám Čechům jest jen z hloubi srdce želeť, že stát nevěnuje stejnou péči ochraně svých hranic na severozápadě, jako rozšíření jich na jihovýchodě. Avšak ať jsou naše city při té věci takové nebo jinaké, jisto a zřejmo je, že politikou státní jest ke slovanskému jihu připoután i před důležitý a možná i životný zájem národa českého jakožto neposledního člena státu rakousko-uherského, člena, který dosud každý nezdar tohoto státu draze platil.

Mysl česká vždycky obzvláštní, ale dosti matné sympatie chovala k Jihoslovánům. Nyní jest na čase, abychom ve vlastním prospěchu blíže a věcně přihledli k poměrům a otázkám, které se tam na jihu naskytují a do kterých jsme státní politikou engažováni. Přispěti k tomu, aby české obecnstvo nabylo volného rozhledu po nejvlastnější „sféře zájmů“ rakousko-uherských na Balkáně, bylo účelem mé cesty. Chtěl jsem rozvinouti před očima českého čtenáře řadu kulturních i hospodárských pohledů ze zemí jmenovaných a dovésti jej, aby on sám rozhodl, porovnáváje jeden obraz se dru-

hým, kde se koná práce nejnárodnější a v tom smyslu kulturně i hospodářsky nejúspěšnější, a podle toho aby reguloval své sympatie.

Avšak práce vzrostla mi pod rukama tak, že výsledky její nemohou býti čtenáři podány v knize jediné. Po knize této, jejíž jádro tvoří vylíčení stavu, v kterém se nachází na sklonku století Černá Hora, následovati bude druhá, věnovaná výhradně Bosně a Hercegovině. Srbskem jsem hodlal svou práci zakončiti jako jsem jím zakončil svou cestu; avšak toho úmyslu jsem se na dobro vzdal. Za pobytu v Srbsku, jehož politické poměry jsou nejvýš neutěšené, ba nemožné, ukázaly se mi nové stopy tvůrčí síly toho nadaného slovanského národa, jenž v očích společnosti národů je po stu letech kompromitován jako politický břídil, a před sto lety byl jí slaven jako junák. Stopy ty, jež tuto blíž neoznačím, budou předmětem dalšího mého studia, nebudu li jinými pracemi obrácen v jiný směr.

Stati mé, ještě když jsem je z cesty zasílal do „Národních Listů“, kde vycházely pod záhlavím „Ze slovanského jihu“, došly povšimnutí srbské žurnalistiky. Několik časopisů současně uveřejňovalo jich překlady a jiné z nich podávaly vyňatky. Tím obrácena byla na ně také pozornost chorvatského tisku, jehož velkochorvatská část od té doby pronásleduje mne týmž terrorem, kterým umlčuje poctivější, rozumnější a vlastenečtější, ale méně energické svoje soudruhy. Tak zv. velkochorvatské listy, orgány dračí nenávisti ke všem a každému na bílém světě, a patroni jejich vyhledávali všechny možné cesty, aby mne zakřikli a umlčeli. Vydávaje nyní pozorování svá v knize, mám za vhodné říci jim, že hrubé a násilné jejich spůsoby

dokonce nejsou s to mne zaraziti a tím méně smýšlení mé změnit. Ony naopak utvrdily mne v úsudku o následovnicích Anty Starčeviče, který jsem dávno choval, jen čekaje příležitosti, abych jej vyslovil a doložil.

Abych jim oplácel stejným za stejné, to nelze, neboť v tom boji, aby byl veden rovnými zbraněmi, nemohlo by platiti „oko za oko, zub za zub“, nýbrž „putna pomyjí za putnu pomyjí“. Setrvávám klidně při svém názoru, k němuž jsem dospěl dlouholetým pozorováním, a při svém přisvědčení, jsa si při tom vědom, že české stanovisko naproti těm poměrům a otázkám nemůže být odchýlné od mého.

Ale doufám, že i Chorvatům samým posloužím. Za dní pobytu mého v Záhřebě byla dotištěna a k vydání připravena kniha „Narodna Misao“, jež je zásluhou sjednocené chorvatské a srbské omladiny. Výtisk, který mi byl věnován, stal se mi milým souputníkem po celé cestě. „Narodna Misao“ podala důkaz, že mezi Chorvaty ještě žije opravdová láska k národu, jež každého Chorvata musí dovésti ku přesvědčení, že jen v bratrství jeho se Srbem spočívá podmínka jeho zdaru a záruka jeho existence. Že mladá generace se spojila, aby tomuto poznání prokrestila cestu, jest i pro jiného Slovana udalostí velice radostnou. Ještě ve svých listech z cesty obeznamoval jsem české čtenářstvo s dílem spojené omladiny, jež — totě charakteristické — bylo s upřímnými sympatiemi uvítáno na srbské straně, v Chorvatsku ale dílem ignorováno, dílem pronásledováno tím terrorem, kterým následovníci Anty Starčeviče stíhají každého, kdo v čemkoli opovažuje se míti mínění odlišné, a zvláště toho, kdo nevyslovuje jmeno „Srb“ se vztekem a opovržením.

Šlechtná snaha spojené omladiny uvedena terrorem v nebezpečí zmaru. Jest ji zapotřebí mravné opory a předvedení před soud širší veřejnosti, nežli je chorvatská, před soud kruhů, které z terroru záhřebských „vzteklisů“ ničeho si nepotřebují dělat. Stavím dobrou věc spojené omladiny pod křídla soudné veřejnosti české.

NA SMÍCHOVĚ, dne 16. května 1899.

Josef Moleček.